

Sygn. akt II NSNc 27/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Aleksander Stępkowski
Aleksander Stefan Popończyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa E. S.A. w W. przeciwko J.S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 19 kwietnia 2023 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 8 listopada 2010 r., sygn. I C 677/10:

- 1. oddala skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania skargowego przed
Sądem Najwyższym**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, w sprawie z powództwa E. S.A. w W. przeciwko J.S. o zapłatę.

Prokurator Generalny zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, na podstawie art. 89 § 1 i § 2,

w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r., poz. 154 tj., dalej: u.SN) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej albowiem w wyniku wydania wyroku doszło do naruszenia zasad legalizmu, praworządności i sprawiedliwości proceduralnej, jak również prawa własności, wynikających z art. 2 i art. 45 ust. 1 i art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 486 ze zm.), poprzez niezasadne przyjęcie, że jako wierzyciel egzekwujący, a tym samym bezpodstawnie wzbogacona, zużywając uzyskane od osoby, która nie widniała w tytule wykonawczym korzyści J.S. winna liczyć się z obowiązkiem zwrotu, co skutkowało bezpodstawnym zasądzeniem od J.S. kwoty 106 952,43 zł - co uszczupliło jej majątek pomimo, że tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 28 listopada 2002 r., I Nc 411/02, nigdy nie został wyeliminowany z obrotu prawnego.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 i 3 u.SN Prokurator Generalny zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

I. naruszenie w sposób rażący prawa materialnego:

- art. 678 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wierzytelności z umowy najmu z dnia 17 stycznia 2000 r. przeszły z majątku spółki V. Sp. z o.o. z siedzibą w K. do majątku spółki E. S.A. z siedzibą w W., która wstąpiła w stosunek najmu w związku z zawarciem umowy sprzedaży nieruchomości lokalowej (położonej w K. przy ul. [...]) z dnia 8 maja 2001 r. w formie aktu notarialnego, Rep. A numer [...], podczas gdy stosunek prawny dotyczący wskazanej nieruchomości pomiędzy wyżej wymienionymi podmiotami został ukształtowany, prócz umowy sprzedaży nieruchomości, także na podstawie umowy leasingu, w oparciu o którą spółka V. Sp. z o.o. uzyskała prawo do tej nieruchomości jako leasingobiorca – posiadacz zależny, a tym samym utrzymała status prawny wynajmującej oraz roszczenia o wierzytelności z czynszu najmu,

- art. 510 § 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że umowa cesji z dnia 8 maja 2001 r. była nieważna z powodu niemożności zbycia przez cedenta V. Sp. z o.o. z siedzibą w K. wierzytelności z umowy najmu z dnia 17 stycznia 2000 r. wobec ich przejścia na

cesjonariusza E. S.A. z siedzibą w W., podczas gdy wierzytelność z czynszu najmu nie przeszła na cesjonariusza - leasingodawcę, który na podstawie umowy leasingu oddał nieruchomość w posiadanie zależne leasingobiorcy V. Sp. z o.o.

II. oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów: prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 28 listopada 2002 r., I Nc 411/02, zajęcia wierzytelności z dnia 25 lutego 2003 r. w postępowaniu egzekucyjnym VI KM [...], postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie z dnia 30 stycznia 2004 r., I Co 2038/03/P, o oddaleniu skargi na czynność zajęcia, wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 29 grudnia 2004 r., I C 703/04, pisma Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa - Podgórze z dnia 25 stycznia 2005 r. w postępowaniu egzekucyjnym, VI KM [...], wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 czerwca 2005 r., I ACa 669/05 oraz postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa - Podgórze w Krakowie z dnia 27 lipca 2007 r. o uchyleniu postanowienia Komornika przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa - Podgórze w Krakowie z dnia 25 kwietnia 2007 r., VI KM [...], o umorzeniu egzekucji skierowanej do wierzytelności z tytułu najmu lokalu przy ul. [...] w K. oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 października 2007 r., I ACa 57/07, poprzez przyjęcie, że jako wierzyciel egzekwujący, a tym samym bezpodstawnie wzbogacona, zużywając uzyskane od osoby, która nie widniała w tytule wykonawczym korzyści winna liczyć się z obowiązkiem zwrotu, podczas gdy do wyegzekwowania spornej kwoty doszło w legalnie przeprowadzonym postępowaniu egzekucyjnym w następstwie niewadliwego i prawnie skutecznego zajęcia wierzytelności, a tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 28 listopada 2002 r., I Nc 411/02, nigdy nie został wyeliminowany z obrotu prawnego.

W piśmie z dnia 21 marca 2023 r. Prokurator Generalny podtrzymał stanowisko wyrażone w skardze nadzwyczajnej.

Pełnomocnik pozwanej J.S. przyłączył się do stanowiska Prokuratora Generalnego i wniósł o uwzględnienie skargi nadzwyczajnej w całości.

Pełnomocnik powoda E. S.A. w W. w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną wniósł o jej oddalenie, albowiem nie zachodzi wyjątek dla jej uwzględnienia opisany w art. 115 § 2 u.SN, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna nie zasługuje na uwzględnienie.

Dopuszczalność wniesienia skargi nadzwyczajnej uwarunkowana jest spełnieniem szeregu przesłanek ustawowych, które dzieli się na przesłanki materialne i formalne. Wśród przesłanek materialnych wyróżnia się ogólne, które muszą stanowić podstawę każdej skargi nadzwyczajnej oraz szczególne, spośród których przynajmniej jedna powinna być podstawą danej skargi nadzwyczajnej.

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia oraz gdy dodatkowo spełniona jest choćby jedna z następujących przesłanek szczególnych: orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji (pkt 1), lub orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 2), lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (pkt 3).

Przesłanki formalne odnoszą się do substratu zaskarżenia, terminu i podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi. W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, dochowanie terminu na jej wniesienie i jej dopuszczalność z perspektywy ustawowych ograniczeń w zakresie przedmiotowym.

Odnosząc się do przedmiotowej sprawy należy zwrócić uwagę na sekwencję kilku istotnych prawnie okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, zasądził od pozwanej J. S. na rzecz strony powodowej E. S.A. z siedzibą w W. kwotę 106 951,34 zł z ustawowymi odsetkami w stosunku do poszczególnych kwot składających się na całość roszczenia - od dnia ich wymagalności do dnia zapłaty, a nadto zasądził od pozwanej J. S. na rzecz strony powodowej E. S.A. kwotę 8 965 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, uprawomocnił się, gdyż apelacja pozwanej została odrzucona przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w dniu 1 marca 2011 r., I ACa 235/11, na skutek uchybienia przez profesjonalnego pełnomocnika J.S. adw. G.T. obowiązkowi uiszczenia opłaty od apelacji.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, została odrzucona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 r., III CNP 24/13.

W wyniku prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, E. S.A. wyegzekwował w postępowaniu egzekucyjnym od pozwanej J.S. kwotę 31 933,61 zł.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 18 grudnia 2017 r., I C 703/15, uwzględniono powództwo J.S. o odszkodowanie od adw. G.T. - pełnomocnika reprezentującego ją w postępowaniu Sądu Okręgowego w Krakowie, I C 677/10. Na zasądzoną kwotę składają się 106 951,34 zł z odsetkami (zgodnie z żądaniem powódki) oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 8 965 zł.

Z tytułu nienależytego prowadzenia postępowania I C 677/10 przed Sądem Okręgowym w Krakowie J. S. otrzymała odszkodowanie w łącznej wysokości 200 079,99 zł (kwota główna 106 951,34 zł i odsetki 82 320,30 zł, koszty postępowania 8 965 zł i odsetki 1 843,35 zł), wypłacone jej przez W. S.A., które jako ubezpieczyciel odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu przez

adwokata G.T., było interwenientem ubocznym w sprawie I C 735/15 Sądu Okręgowego w Krakowie.

Uzasadniając wyrok w sprawie I C 703/15, Sąd Okręgowy w Krakowie stwierdził, że odrzucenie apelacji pozwanej na skutek zaniechania jej pełnomocnika w sprawie I C 677/10 Sądu Okręgowego w Krakowie spowodowało uprawomocnienie się wyroku zasądzającego należność od J.S., dlatego uznając związek przyczynowy pomiędzy zaniechaniem pozwanego a powstałą szkodą przyjęto, że zaistniały wszystkie przesłanki roszczenia odszkodowawczego opartego na niewykonaniu zobowiązania. Sąd wyraził pogląd, że gdyby apelacja została rozpoznana, to rozstrzygnięcie Sądu apelacyjnego zmieniłoby stanowisko sądu I instancji i powództwo również zostałoby oddalone (tak jak to miało miejsce w analogicznej sprawie pomiędzy powódką E. S.A. w W. a pozwaną J.S., gdzie Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 8 października 2014 r., I C 2016/12 uwzględnił powództwo, a na skutek apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z 6 grudnia 2016 r., I ACa 904/16, zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił).

Prokurator Generalny zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 listopada 2010 r., I C 677/10, który jego zdaniem skutkował bezpodstawnym zasądzeniem od J.S. kwoty 106 952,43 zł – co uszczupliło jej majątek doprowadzając do powstania szkody.

Klasycznymi przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej są: szkoda rozumiana jako uszczerbek w dobrach prawnie chronionych, zdarzenie (fakt) z jakim ustawa wiąże obowiązek odszkodowawczy oraz adekwatny związek przyczynowy między zdarzeniem z którego szkoda wynikła a szkodą. W okolicznościach przedmiotowej sprawy obowiązek odszkodowawczy był więc związany z naprawieniem szkody wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie wydanym w sprawie I C 677/10. Samo odszkodowanie ma charakter kompensacyjny, zaś szkoda nie powinna być źródłem wzbogacenia. W wyroku z 16 maja 2002 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. szkodą jest uszczerbek w prawnie chronionych dobrach majątkowych, wyrażający się w różnicy między stanem tych dóbr, jaki istniał, a stanem jaki powstał na skutek zdarzenia wywołującego zmianę polegającą na uszczupleniu aktywów lub

zwiększeniu pasywów. Przepis ten wprowadza zasadę pełnego odszkodowania, ale jednocześnie należy z niego wyprowadzać zakaz przyznawania odszkodowania przewyższającego wysokość faktycznie poniesionej szkody (V CKN 1273/00).

Zdaniem Sądu Najwyższego, skoro J.S., już na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie w sprawie I C 703/15, uzyskała odszkodowanie w wysokości 200 079,99 zł i kwota ta została jej wypłacona w całości, to dzięki temu orzeczeniu szkoda spowodowana uprawomocnieniem się wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie w sprawie I C 677/10 zasądzającego od niej kwotę 106 952,43 zł została naprawiona (zwłaszcza, że została wyegzekwowana jedynie w części), a zatem brak podstaw do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i skarga nadzwyczajna podlegała oddaleniu.

W związku z tym, że w sprawie nie zmaterializowała się przesłanka ogólna wniesienia skargi nadzwyczajnej w postaci konieczności zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (brak szkody wobec jej naprawienia), a rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Regulamin Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2022 r., Dz. U. z 2022 r., poz. 1489, w § 108 określa, że uzasadnienie powinno być „możliwie najkrótsze oraz ograniczać się do kwestii istotnych”, szersze i dalsze odnoszenie się przez Sąd Najwyższy do poszczególnych zarzutów (przesłanek skargi nadzwyczajnej) jest w tej sytuacji zbędne.

In fine, Sąd Najwyższy jedynie zaznacza, że podziela poglądy Sądu Apelacyjnego w Krakowie prezentowane w uzasadnieniu wyroku z 6 grudnia 2016 r., I ACa 904/16, dotyczące oceny stosunków prawnych łączących strony, a będących podstawą orzeczeń zapadłych przed Sądem Okręgowym w Krakowie w sprawie I C 2016/16 (i przez analogię także w sprawie I C 677/10).

W tym stanie rzeczy, wobec istniejącego wcześniej orzeczenia mocą którego wyrządzona powódce szkoda majątkowa została naprawiona, skarga nadzwyczajna podlegała oddaleniu na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[SOP]

[as]

